

Jelentés a rudabányai vasércbányászat és a település fejlesztéséről (1953)

Közli: HADOBÁS SÁNDOR

A II. világháború után az erőltetett iparfejlesztés többek között azt a célt tűzte ki, hogy hazánk „a vas és acél országa” lesz. Ehhez természetesen megfelelő mennyiségű és minőségű vasércre volt szükség, amit csak behozatalból lehetett biztosítani. A korabeli politikai viszonyok – elsősorban a Jugoszláviával való konfliktus – miatt azonban hamarosan gondok jelentkeztek az ércellátásban. Ezért a szűkös hazai lehetőségek maximális kihasználásáról döntöttek az illetékesek. Mivel a háború előtti kutatások alapján jelentős új lelőhelyek termelésbe vonása szóba sem jöhetett, más választás nem lévén, a rudabányai vasércbánya és a település fejlesztését határozták el.

Az 1940-es és 50-es évek fordulóján nagyszabású földtani kutatások folytak a térségben, melyek során a kimerülőben levő limonittelep alatt fúrásokkal nagy mennyiségű pátvasérc-készletet regisztráltak. Ez az ércféleség azonban alacsony (20-25 %) vastartalma miatt közvetlenül nem kohósítható, hasznosítását csak dúsítással lehetett megoldani. 1952-ben megszületett a kormányhatározat a rudabányai vasércdúsító-mű építéséről, és a munkálatok el is kezdődtek. A létesítmény a korszak harmadik legnagyobb magyarországi beruházása volt. A gazdasági nehézségek miatt kétszer is leállították az építkezést, ezért az üzem csupán 1962-ben kezdte meg a rendszeres termelést.

Az ércdúsító megvalósítása maga után vonta a bányászat és vele együtt a település, Rudabánya nagyszabású korszerűsítését is. Ennek érdekében az Országos Tervhivatal bizottságot hozott létre 1953. április 2-án, amely két hét múlva már be is nyújtotta helyzetértékelését és a teendőket számba vevő javaslatait. Az alábbiakban ezt a dokumentumot adjuk közre. A benne foglalt tervek döntő része az 1960-as évek elejére megvalósult. Igaz, hogy a vasércbányászat és -dúsítás 1985-ben történt meg-

szüntetése után az ipari létesítmények többségét lebontották, de a községben végrehajtott beruházások a mai napig meghatározzák Rudabánya arculatát.

Az itt közölt irat gépelt másolatban található meg a rudabányai Bor-sod-Abauj-Zemplén Megyei Bányászattörténeti Múzeum adattárában Pantó Endre bányamérnök hagyatékából (eredetije nyilván fellelhető valamelyik országos szaklevéltárban). A szövegen csak apróbb helyesírási korrekciókat végeztünk. A neveket meghagytuk eredeti alakjukban. A mellékelt táblázatokon nyomdatechnikai okokból kisebb formai változtatásokat hajtottunk végre. A lábjegyzeteket és a szögletes zárjelek közötti értelmező kiegészítéseket a szerkesztő készítette.

Jelentés az Országos Tervhivatal Kollégiuma április 2-i határozata alapján a rudabányai vasércbányászat maximális fejlesztése megvizsgálására kiküldött bizottság munkájáról

A bizottság tagjai:

Fogarasi András, MDP¹ Országos Központja,
Podányi Tibor, KOM. Műszaki Fejlesztési Főosztály,
Pantó Endre, KOM. Ércbányászati Főosztály,
Heutschy Kálmán, Bányászati Tervező Intézet,
Halász András, Bányászati Kutató Intézet,
Pantó Gábor, Földtani Intézet,
Alföldi László, Orsz[ágos] Tervhivatal, Bányászati O[sztály]
Osváth István, O. T. Kohászati Osztály,
Fekete Sándor, O. T. Kohászati Osztály, a bizottság vezetője.

A bizottság az előre kidolgozott és elfogadott munkaterv alapján dolgozik.

---

¹ Rövidítések: MDP = Magyar Dolgozók Pártja; KOM = Kohászati Minisztérium; O. T.: Országos Tervhivatal.

A rudabányai vasércbányászat általános helyzete

Rudabányán az iparilag számottevő vasércbányászat 1880 óta folyik, és az idő óta elsősorban a külszínhez legközelebb fekvő vasérctestekből mintegy 20 millió tonna, túlnyomó részt barnavasércet termeltek le. Az eddig kitermelt vasérc elsősorban a jobb minőségi, vagy olcsóbban kinyerhető vékonyabb takarórétegekkel fedett ércetekre terjedt ki, és mai helyzetében a bányászat már főleg visszahagyott gyengébb minőségű, vagy vastagabb és keményebb takaróréteggel fedett vasérctömegekre szorítkozik. E vasércetek is a külszínen kisebb, nagyobb tömegekben elszórva helyezkednek el, vagy nagyobb mértékben földalatti műveléssel közelíthetők csak meg, és így a külszíni művelésbe bevonható ércetek művelésének gépesítési lehetősége korlátozott, a földalatti művelés pedig aránylag sok feltáró és előkészítő vágat kihajtását teszi szükségessé. A bányai ércvagyona 1953. január 1-én a következő:

		Kat.	Külszínen	Föld alatt	Összesen
Fejtésre kész	barnavasérc	B	588.000	565.000	1,153.000
	pátvasérc	„	119.000	500.000	619.000
Feltárt elő nem készített	barnavasérc	B	530.000	1,033.000	1,563.000
	pátvasérc	„	589.000	3,941.000	4,530.000
összes feltárt	barnavasérc		1,118.000	1,598.000	2,716.000
	pátvasérc	B	708.000	4,441.000	5,149.000
C1	barnavasérc		1,000.000	389.000	1,389.000
	pátvasérc	C1	200.000	907.000	1,107.000
C2	barnavasérc				2,895.000
	pátvasérc	C2			2,595.000

Összesen: B + C1	kategória	10,361.000
C2	„	5,490.000
ankerit (vastartalmú mészpótló anyag)		2,100.000

A C2 kategóriával kapcsolatban megjegyezzük, hogy a C2 kategóriában szereplő ércmennyiség valószínűségi számítások alapján feltételezett mennyiség, amelynek úgy helyzete, mint mennyisége teljesen bizonytalan, és annak a termelésbe való beállításával

csak akkor lehet számolni, amikor helyzetük, mennyiségük és minőségük ismertté válik.

A bizottság éppen ezért a Rudabányai Vasércbányászat fejlesztési lehetőségeinek megállapításánál alapul csak a 10,4 millió tonna B és C1 kategóriákban szereplő vasércet és 2,1 millió tonna ankeritet vehette alapul. Számítva azonban arra, hogy a kb. 5,5 millió tonnát kitevő C2 kategóriájú vasércvagyon 1956-ig magasabb kategóriákba lesz áthozható, és azokra műszaki terv lesz készíthető, a felfejlesztés ütemét csak 1956. év végéig bezárólag állapította meg. Szükségesnek tartja a bizottság, hogy 1955. év III. negyedévében, vagy az esetben, ha a kutatások a kellő eredményt meghozzák, előbb, a fejlesztés további ütemét ismét megszabják.

A Rudabányai Vasércbánya területén 1943. évig 374 kutatófúrást mélyítettek le. Ezek a kutatófúrások túlnyomórészt 100 m körül voltak, és csak néhány érte el a 200 m-es mélységet. 1943 óta a kutatófúrások napjainkig szünetelnek, annak ellenére, hogy az ércesedés határainak megállapítása sem horizontális, sem vertikális irányban nem történt meg. A bizottság legsürgősebb és legfontosabb feladatnak a vasércbányászat fejlesztése szempontjából a kutatófúrások azonnali olyan ütemű beindítását tartja, amellyel az elmúlt évek lemaradása behozható lesz, és amelyek olyan ércmennyiségek helyzetét tisztázzák, hogy a bányászat továbbfejlesztése a kellő alapot megkapja.

I.

Külszíni művelésbe bekapcsolható vasérctestek művelésének fejlesztése

A jelenleg művelés alatt álló és egykor művelt vasérctestek megtekintése után a bizottság véleménye egyöntetű atekintetben, hogy az ércesedés metasomatikus képződésű, amely amellet másodlagosan átmozgatott és összetört. Úgy horizontális, mint vertikális irányban az érces testek kiterjedése és szintje éppen ezért igen változatos, és az ércetek közötti kitöltés váltakozva agyag, márga, dolomit és ankerit lehet. Az érceteket fedő takarórétegek vastagsága is változó 5 és 40 m között. A ma ismert és külfejtési

programba bevonható ércetestek a már leművelt ércmennyiségek maradékának tekinthető.

A külfejtésre tervbe vett ércetestek letakarítása az elmúlt évek megfelelő gépesítésének hiánya miatt elmaradt. A letakarítási munka teljes gépesítése csak aránylag kis, 0,5-től 1,5 m³ űrtartalmú exkavátorokkal és dumperekkel végezhető, mivel nagyobb gépesítést a változó vertikális elhelyezkedés miatt alkalmazni nem lehet. A takaróközetek jövesztésénél több helyen robbantómunkára is szükség van. Az egyes ércetestek letakarítási munkáját csak a helyszínen külön, egyenként lehet megtervezni, és a munkálatok során a szeszélyes elhelyezkedés miatt az így készített tervek módosítása szükségessé válhat. A gépesítést ugyancsak az ércetestek nagyságához és helyi viszonyaihoz kell minden esetben alkalmazni. Az ércetestek aránylag nagy minőségi változásai, a lefejtéssel együtt szükségessé váló és külfejtéssel kitermelhető ércmennyiségnek mintegy háromszorosát kitevő (térfogatban) meddőmennyiség az érc gépi rakodását csak nagyobb érctömböknél, néhány esetben teszi lehetővé. A gépi rakodás egyébként az érc komoly minőségi romlására vezetne.

A bizottság tagjai megállapították, hogy az 1. sz. táblázatban kimutatott, a külfejtésekbe bevonható nyilvántartott ércetesteken kívül a kutatófúrásoktól újabb külfejtésre alkalmas ércetesteket Rudabánya területén várni nem lehet.

A táblázatban [a] külfejtés szempontjából jelentősebb ércetestek ércvagyona és a letakarítandó meddő tömege van feltüntetve. Egyéb cím alatt ez a sok kis külfejtési leművelésre kerülő ércetescske szerepel, amely külön felsorolást nem igényel. A külfejtésből kitermelésre kerülő ércmennyiségek az egyes évekre a letakarítás maximális lehetőségének figyelembe vételével vannak beállítva. Megjegyezzük, hogy a letakarítandó közetek túlnyomó részét triász dolomitok képezik, a könnyebben jöveszthető pannon üledékek mennyisége lényegesen kisebb.

Külön meg kell jegyezni, hogy e külfejtési program végrehajtásához az üzemnek 1954. januárig összesen 10 exkavátorral, 40 dumperrel és 2 lánctalpas vontató traktorral kell rendelkeznie. Ugyanezen időpontig szükséges, hogy a külfejtés egyes részeinek

művelését helyben részletesen megtervezzék. Ennek előfeltétele a helyi mérnökség sürgös és megfelelő mértékű kifejlesztése.

II. Földalatti művelés

A nagyobb mélységben elhelyezkedő ércetestek feltárására a rudabányai ércesedés vonulatában a +225 méteres szinten 4 km hosszú altárót hajtottak ki, túlnyomórészt falazott kivitelben. A földalatti művelésre kerülő ércetestek éppen úgy, mint a külszínen, egymástól függetlenül és teljesen szabálytalanul helyezkednek el. Az egyes ércetestek méretei is igen változóak. 1949. évben az öt-éves terv indulásakor a

föld alatt	299.600.– to	barnavasérc
és	<u>333.300.–</u>	pátvasérc.
Összesen:	632.900.– to	vasérc volt feltárva.

A f. évi² üzemterv szerint 1954. január 1-én a föld alatt feltárt ércvagyon a következő képet fogja mutatni:

barnavasérc	905.000.– to
pátvasérc	<u>980.000.–</u>
összesen	1,885.000.– to.

Az üzem tehát az öt éves terv első 4 évében termelése mellett tekintélyes földalatti feltárásokat végzett.

A földalatti bányaművelésnél a helyi viszonyoktól függően kétféle fejtésmódot alkalmaznak, éspedig a főtepásztás fejtést kézi tömedékeléssel és az újabban bevezetett osztósíntes kamrafejtést. Az eddig ismert földalatti művelésre kerülő ércetestek ércvagyonát és az azokban egyszerre telepíthető munkahelyek számát évenkénti megoszlásban, valamint az így kialakított munkahelyek várható termelését a főtepásztás és a kamrafejtésekre külön-külön a 2-es és 3-as számú táblázatok tartalmazzák.

Az ércesedés természete a földalatti művelésnél és az egyes ércetestek fejtésre előkészítésénél aránylag sok vágatkihajtást kíván, éppen ezért a bizottság szükségesnek tartja, hogy az üzem a

---

² F. évi = folyó évi.

vágathajtási teljesítmények maximálisra fokozása érdekében a megfelelő gépekkel fel legyen szerelve. E szempontból kívánatos a fúrókocsik számának növelése, rakodógépek, kis mobil kompresszorok megfelelő számú biztosítása és a porelszívás végleges megoldása. A bizottság tagjai egyébként a helyi viszonyok tekintetbe vételével a fejtési módokat megfelelőnek tartják, azzal a megszorítással, hogy a tömedékeléses fejtésmódnál a tömedékelés, és amennyiben lehetséges, az ércrakodás gépesítése [megoldható legyen?]. [Itt az eredeti szöveg nehezen értelmezhető. – *A szerkesztő.*]

A fejtési teljesítmények növelése szempontjából szükséges fúrókocsik, ill. állványok nehezebb típusú fúrókalapácsokkal való alkalmazása és a szképer³ szállítás nagyobb mértékű bevezetése. Az ércnömszők helyzetének tisztázása szempontjából az üzemnek feltétlenül szüksége van olyan földalatti fúróberendezésekre, amelyekkel tetszőleges irányban kb. 60 m távolságban kutatófúrásokat végezhet.

Az altárószint alatt a régebbi kutatófúrásokból és feltáró vágatokból mintegy 20 m mélységig ismert, főleg pátvasérc tartalmú ércetek fekszenek, amelyek jelenleg a háborús események miatt víz alatt vannak. Ezeknek víztelenítését 1954-ben meg kell kezdeni, hogy a termelésbe időben bekapcsolhatók legyenek.

A külfejtésre számításba jöhető ércetekről eltérően a bizottság megállapítja, hogy a jelenleg megkezdődő fúrási kutatásoktól függetlenül a földalatti ércmennyiség növekedése várható.

III. Szállítás

A bányai üzem termelésének szállítása jelenleg teljesen az altáróra koncentrálódik. Az egyvágányú altáró elméleti szállítási kapacitása 10 km/óra üres vonat és 8.8 km/óra teli vonat vontatási sebesség mellett, 2 m³-es csillék és 100 lóerős mozdonyok alkalmazásával, továbbá az 1700 és 2000 szelvények között mintegy

---

³ Szképer: önjáró ládás földgyalu.

300 m hosszú földalatti rendező-pályaudvar kiképzésével 1,5 millió tonna/év értékre emelhető. Ennek maximális kihasználását feltételezve 800.000.– to évi szállítást lehetne számítani. Tekintettel arra, hogy a bánya felfejlesztéséhez képest ez a szállítási lehetőség meg nem felelő keresztmetszetet jelentene, a bizottság vizsgálat tárgyává tette az 500 mm-es nyomtáv növelését, illetve egy második szállítóút képzését. A nyomtáv növelése mellett szólna az a tény, hogy az így eszközözendő beruházások túlnyomó része a bányaművelés megszűnése esetén más helyen felhasználható. E megoldás ellen szól azonban, hogy a nagyobb nyomtávra való átállást feszített termelés mellett kellene keresztülvinni, amely a termelési terv teljesítésében súlyos kieséseket okozna. Emellett a nyomtáv-bővítés perspektivikus szempontból a szállítási kapacitás növelésében nem biztosítana olyan felfutási lehetőségeket, mint a második szállítóút létesítése.

Megvizsgálta a bizottság a jelenlegi altáró-szállítás mellett a régi, de még meglévő külszíni szállítás üzemeltetésének kérdését is, és ezzel szembeállította egy új altáró-szakasz kihajtásának lehetőségét. Annak ellenére, hogy a külszíni szállítás ma még rendelkezésre áll, ennek üzemeltetését nem javasolja, mert az üzemeltetés és a szállító-berendezések fenntartása a szállító és fenntartó személyzet lényeges növelését teszi szükségessé egyrészt, másrészt a szállítást csak néhány év időtartamra lenne képes megoldani, amíg az aránylag közel eső külszíni érctestek leművelése meg nem történik.

Ezért javasolja a bizottság a jelenlegi altáróval közel párhuzamosan egy második altáró-szakasz kihajtását kb. 2.000 m összhosszban, és ott a föld alatt rendező pályaudvar létesítését. Ily módon a kétirányú szállítással a szállítási kapacitás távlati szempontból is kielégíti az igényeket az esetben, ha a szükséges méretű villamos-mozdonyokat kellő számban az üzem rendelkezésére bocsátják. A szállítás további gépesítése érdekében a bizottság szükségesnek tartja a föld alatt kisebb gyűjtőmozdonyok alkalmazását. A szállítómozdonyok minimális teljesítménye 80 lóerő, a gyűjtőmozdonyoké 40 lóerő.

A második altáró kiépítésével kapcsolatban nem csak a szükséges felsővezeték-szerelvényeket kell az üzem részére biztosítani, hanem a ma is szűk kapacitást jelentő higanygőz-egyenirányítók számát is növelni kell.

A termelés fejlesztésével kapcsolatban a bizottság megállapítása szerint a jelenlegi bányarakodó és MÁV állomási rakodó kapacitása nem kielégítő. Ezek áttervezését a termelési terv teljesítése érdekében még f[olyó] évben kell elvégezni, és a bővítést [az] 1954. évben végre kell hajtani. Ennek előfeltétele, hogy a közforgalmú vasútállomás ugyancsak [az] 1954. év folyamán megépüljön és rendeltetésének átadassék.

A bizottság megállapítása szerint az üzem áramellátása már ma sem kielégítő. A termelés további fejlesztésének előfeltétele tehát, hogy ennek biztosítása 1954-ben kellő mértékben ugyancsak megtörténjék.

IV.

Termelés, létszám, teljesítmények

A bizottság a termelés maximális lehetőségét a későbbiekben is részletesen megadandó előfeltételektől függően 1954-55. és 56. években az alábbiak szerint adja meg.

Termelés: (1000 tonnában)

	1954	1955	1956
barnavasérc	300	450	600
pátvasérc	60	400	600
ankerit	90	150	170
ÖSSZESEN:	450	1000	1370

Megjegyezzük, hogy 1954-ben a pátvasérc-termelést a lehetséges 250.000 to-ról 60.000 to-ra javasoljuk [csökkenteni], mivel az üzem készletező-hellyel nem rendelkezik, és a bizottság a további készletezésnek értelmét nem látja, mivel 1954. január 1-én 250 ezer to. pátvasérc-készlet áll majd rendelkezésre. Az így készletezett pátvasérc újból való felrakása téli időben majdnem azonos a

külszíni termelés költségeivel, eltekintve attól, hogy a készletezés maga is tetemes költséget jelent. Az építendő dúsítóművek kiszolgálása a pátvasérc-termelés ilyen mértékű csökkentése mellett is a következő évekre biztosítottnak látszik. A bányában így felszabaduló munkaerő és gépkapacitás pedig olyan feltárási és elővájási munkálatokra biztosítható, amelyek elvégzésével a dúsítóművek pátvasérc-ellátása a további években is zavartalan lesz.

Fenti termelési számok biztosítására az üzem létszám-szükséglete az alábbiak szerint alakul:

	<u>1953</u>	<u>1954</u>	<u>1955</u>	<u>1956</u>
Ipari munkáslétszám	668	780	1580	1990
Építőipari munkáslétszám	240	620	650	670
Egyéb létszám	<u>130</u>	<u>150</u>	<u>160</u>	<u>180</u>
ÖSSZESEN:	<u>1038</u>	<u>1550</u>	<u>2390</u>	<u>2840</u>

Megjegyezzük, hogy a termelés és létszám fenti alakulása esetén az üzem jelenlegi teljesítménye – tekintetbe véve a termelési tevékenység során elkerülhetetlenül meddő mennyiségeket is – a jelenlegi 4,5 to/műszakról kb. 6 to/műszakra emelkedik.

A felfejlesztés gépszükségletét a 4-es számú táblázat, a fejlesztéshez szükséges üzemi épületek és berendezések szükségletét az 5-ös számú táblázat tartalmazza évi ütemezésben.

Megjegyezzük, hogy az erősen felfejlődő üzem részére új műhely szükséges olyan berendezésekkel és felszerelésekkel, amelyek a mechanikai megmunkáláson kívül a villamosmotorok telerkercselését és a robbanómotorok szakszerű generáljavitását is elvégzi[k].

V. Építkezések

A termelés növeléséhez szükséges létszám biztosítására egyetlen járható út a szükséges lakások megépítése. Ugyanis a szomszédos szénbányaüzemek és a berentei koncentráció, valamint a

sajóbabonyi művek a környékbeli dolgozók olyan nagy számát kötik le, hogy az üzemet környező falvakból előreláthatóan a létszámnövekedés csak igen kis része biztosítható. F. évben a vállalati terv szerint 32 lakás kerül megépítésre, amelyből 20 lakás a múlt évben megkezdett lakásépítésnek befejezése, 12 lakás pedig a dúsítómű részére épül. Az Ércbányászati Iparág hitelkereteink rendezésével kapcsolatban a bizottság szükségesnek tartja, hogy f. évben az eredetileg tervbe vett további 52 lakás és a múlt évben tervezett és teljes tervdokumentációval és helykijelöléssel rendelkező további 3x10 lakás még f. évben megépüljön. Emellett a mélyfúrások fokozott ütemű beindítása szükségessé teszi, hogy a mélyfúró vállalat mintegy 300 főt kitevő dolgozója részére 3 db 100 személyes legényszálló lehetőleg még ugyancsak f. évben megépüljön.

Az ércbányászati iparág f. évi rudabányai magasépítési beruházási hitelkeretei, amelyek kis részben a lakásépítésre, túlnyomó részben pedig az ércdúsító-mű magasépítésére vannak biztosítva, oly módon csoportosítandók, hogy a 64 db és [a] 2x10 db lakás f. évben megépüljön. Ez esetben mintegy 5 millió Ft még mindig rendelkezésre áll az ércdúsító-mű f. évi várható magasépítési munkálatainak elvégzésére. Jelenleg az ércdúsító-mű helye véglegesen megállapítva még nincs, és a magasépítési tervezések a hiányzó német tervek miatt még mindig késnek. Az ércdúsító-mű helyén elvégzendő kb. 400.000 m³-es földmunka olyan munkamennyiség, amely a dúsítómű magasépítési munkálatainak megkezdését legkorábban előreláthatóan csak f. év októberében teszi lehetővé.

A további 3x10 lakásos épület és a 3 db 100 személyes legényszálló f. évi megépítését a bizottság részben a kutatások[kal], részben a bányafejlesztéssel kapcsolatos létszámigények kielégítése miatt szükségesnek tartja, és e célra feltétlenül biztosítani kell a szükséges beruházási hitelkeretet.

1954-ben a szükséges létszám biztosítására 1000 fő részére mintegy 500 lakás megépítése kívánatos, míg 1956-ban 450 főnyi további létszámnövelés biztosítására 200 lakás szükséges. E számok megállapításánál tekintetbe vettük azt, hogy a vállalat kielégí-

tő agitációt végez a bányász sajtóháza akció eredményességének növelésére, amelynek keretében 50 lakás építésével számolunk.

Megjegyezzük, hogy a bányatelepen 17 üzemi lakást foglalnak le a szénbányászatban foglalkoztatott dolgozók, ezeknek az üzem részére történő átadása ugyancsak kívánatos.

A fejlesztéssel kapcsolatos nagyméretű lakásépítkezés szükségessé teszi, hogy a legsürgősebben városrendezési terv készüljön, amelyben a fejlődés igényeit figyelembe kell venni. Elsősorban korszerű és megfelelő méretű üzemi étkező, vendégszálló, üzemi orvosi rendelő, napközi otthonok, iskolák szükségesek, és emellett az egyéb szociális és kulturális létesítményeket is tekintetbe kell venni. A tervezésnél fontos megfelelő közművek, közlekedési lehetőségek biztosítása. A városrendezési terv kiinduló adatainál 1955-ig a dolgozói létszám 2500 fővel, végleges perspektívában pedig egyelőre 4000 fővel való növekedését javasoljuk alapul venni.

VI. Tervezési kérdések

Rudabánya területén és környékén a most meginduló kutatás és a bánya ezzel párhuzamosan történő termelésének fejlesztése szükségessé teszi a speciális helyi adottságok következtében, hogy a bányászati tervezéseket a bányavállalat maga végezze el. Ez csak oly módon valósítható meg, ha a vállalat mérnökségét a szükséges mértékben felfejlesztik.

A bizottság javasolja, hogy a mérnökségbe 2, megfelelő üzemi gyakorlattal rendelkező bányamérnök, egy általános mérnök, 4 technikus és 1 építész állíttassék be. E célra a szükséges létszámkeretet és beralapot a fejlesztés megvalósítása érdekében feltétlenül emelni kell.

Külső tervezésben megoldandó feladatok még 1953. év folyamán az áramellátás, transzformátorház, rakodó, raktár, műhely, iroda, mozdonyszín, diszpécser-szolgálat és vízellátás megtervezése. E célra generáltervezőként megfelelő bányászati részleggel megerősítve a bizottság a KITI-t javasolja. A KITI építsen ki szo-

ros kooperációt a BÁTI-val⁴. A létesítményi főmérnök kijelölését a bányafejlesztéssel kapcsolatban igen sürgős feladatnak tartja [a bizottság].

VII. Ércdúsítás

A bizottság a már megindult ércdúsítómű-építéssel kapcsolatban szükségesnek tartja, hogy legkésőbb 1954-ben a második dúsítómű⁵ létesítésének előmunkálatai is megkezdődjenek, annál is inkább, mert irodalmi adatok és gyakorlati tapasztalatok szerint a forgódobos kemencék közül egynek bélelési és javítási munkáival állandóan számolni kell, és így a szükséges mennyiségi termelés a második ércdúsító-mű beindítása után lesz csak biztosítható. A termelés egyenletessége nemcsak a kohászat igényeinek kielégítése, hanem a bánya zavartalan üzemvitele szempontjából is kívánatos.

VIII. Kutatás

A bizottság a régi rudabányai fúrési adatok megvizsgálásán kívül részletesen átnézte a beindítandó kutatások tervét, amelyet a Földtani Főigazgatóság készített el. A felvonulás alatt lévő fúrógarnitúrákkal kapcsolatban javasolja, hogy 8 garnitúra a Kőrös-bányamező, 8 garnitúra az Istvántelek, 8 pedig a Barbara-telek felfúrásával kezdje meg a munkálatokat. Ezek azok a területek, amelyek az ércvagyon növelésével legkorábban lehetne számolni.

A bizottságnak ez a javaslata némileg eltér a Földtani Főigazgatóságon kialakult véleményétől. Ennek ellenére a Kőrös-bányamező felfúrását az ércvagyon növekedése és új bánya telepítésének lehetősége szempontjából a bizottság nagyobb súllyal óhajtja telepíteni. Javasolja továbbá a bizottság, hogy 1954. I. negyedévre

---

⁴ KITI, BÁTI: tervezőintézetek nevének rövidítései.

⁵ Második dúsítómű: pontosabban második forgódobos kemence.

az aknamélyítési kapacitást a várható fúrási eredményekre való tekintettel az ércbányászati iparág biztosítsa.

A kutatások várható méreteire való tekintettel a bizottság kívánatosnak tartja, hogy a vasércbányászatban széleskörű ismeretekkel és megfelelő helyi gyakorlattal rendelkező geológus vezetésével állandó geológus szolgálat szerveztessék meg. Emellett a bányászati kutatás Rudabánya, Tornaszentandrás, Uppony, Nekézseny, Dédestapolcsány környékén ugyancsak indíttassék be. Tornaszentandrásan indokoltta teszi ezt a mészkőben több helyen előforduló, kb. 50 % Fe-tartalmú hematit előfordulása, míg Uppony, Nekézseny, Dédestapolcsány környékén két olyan nagyobb kiterjedésű vastartalmú zóna, amely már a múltban is ismételt kutatás tárgyát képezte. Ezek közül az egyiknek 8-14 % Mn és 15-21 % Fe tartalma van, 34-53 % SiO₂ tartalom mellett, míg a másik 1.6 % Mn tartalom mellett 12-15 % Fe tartalmat mutat, 50-58 % CaO. Ez utóbbinak SiO₂ tartalma 2 % alatt van.

Vasérctermelésünk szempontjából a bizottság megfontolandónak tartja, hogy a jelenleg igen kis [vastartalmú], vagy esetleg teljesen vastartalom nélküli mészkőadagolás helyett kohászatunk 12-15 % vastartalmú mészkőveket használjon, ami vasércellátásunk szempontjából nem lényegtelen vasmennységet jelentene.

IX. Összefoglaló

Népgazdaságunk acéltermelésének növelése hazai vasérckutatásaink, vasércbányászatunk és ércdúsításunk fejlesztésének kérdéseit élesen veti fel. Azok a feladatok, amelyek a vasérckutatás szükséges mértékű kivitele, a vasércbányászat fejlesztése és az ércdúsító-művek létesítése terén az ércbányászat előtt állnak, példátlanok a [magyar] bányászat történetében. E feladatok megvalósítása érdekében éppen ezért kívánatosnak tartja a bizottság a már [az] O. T. Kollégium által határozatba hozott kormánybizottság azonnali létrehozását.

A kormánybizottság legsürgősebb feladatai a következők:

1. Az Ércbányászati Iparág f. évi beruházási hitelkereteinek rendezése a Minisztertanács hozzájárulásával.

2. Az Ércbányászati Iparág részére ütöképes központi tervező-részleget kell felállítani, és ezen belül ki kell jelölni a rudabányai bányafejlesztés létesítményi főmérnökségét.

3. Meg kell teremteni Rudabányán a bányafejlesztés helyi tervező szervét.

4. Gondoskodni kell a megfelelő külső szerveknél a vízellátás, áramellátás, rakodóbővítés, új javítóműhely, városrendezés és közforgalmú állomás terveinek, továbbá az egyéb kisebb magas- és mélyépítési tervek f. évi előkészítéséről.

5. Biztosítani kell a f. évi mélyfúrások hitelkeretét és berendezéseit és a fúrások szakszerű irányítása és kiértékelése céljából Rudabányán állandó ütöképes geológus-szolgálatot kell létesíteni.

6. Bányászati kutatásokat kell megkezdeni Tornaszentandrás, Nekézseny és Dédestapolcsány vidékén.

7. Biztosítani kell f. év folyamán 80 lóerős, 500 mm-es nyomtávú, felsővezetékes villamos bányamozdony megtervezését és gyártási lehetőségeit.

8. Meg kell gyorsítani az ércdúsító-mű építési munkálatait.

9. Be kell indítani haladéktalanul a lakásépítéseket.

10. Biztosítani kell a vasércbánya részére még f. évben a terven felül szükséges gépi berendezéseket és a következő évben folyamatosan szükséges gépek megtervezését.

11. 1954. év folyamán meg kell valósítani a rudabányai közforgalmú állomást.

Rudabánya, 1953. április 16.

Meyer Károly s. k.

1. számú táblázat

Külfjtések

Ércterület	Letakarítandó meddő 1000 m ³	Ércvagyron 1000 to			Termelés (1000 to)					
		barna	pát	ankerit	1954.	1955.	1956.	1957.	1958.	1959.
Polyánka	450	280	-	130	-	50	70	70	70	70
Buda	300	80	-	40	-	30	30	30	30	-
Andrássy III. Ny.	300	80	-	40	-	-	-	50	50	20
Adolf	600	200	-	200	-	-	50	70	70	70
Andrássy I. Dél	120	60	-	30	-	60	30	-	-	-
Andrássy I. Észak	80	40	120	-	40	120	-	-	-	-
Andrássy II. hosszús	80	15	-	60	-	15	15	15	15	15
Andrássy I. Ufosz	50	30	40	40	-	20	20	20	20	20
X. Külszín	200	120	120	-	-	50	100	50	40	-
Vilmos III. szint	150	50	40	-	15	15	30	30	-	-
Bruimann	80	50	-	30	-	-	10	20	30	20
Egyéb	690	800	600	200	280	170	270	260	230	230
ÖSSZESEN:	3.100	1.805	920	770	335	530	625	615	555	455

2. számú táblázat

Földalatti főtépszásztás fejtések

Érc test	Ércvagyon /1000 to/			Telepíthető munkahelyek száma					
	barna	pát	ankerit	1954	1955	1956	1957	1958	1959
A. I. talp alatti	100	80	-	-	5	10	3	-	-
A. I. régi	60	120	-	9	4	4	-	-	-
István telek	350	-	-	5	5	5	5	5	5
X.	-	200	-	5	5	4	4	-	-
X. Északi	340	180	-	-	3	9	12	9	9
Vilmos	-	400	-	-	3	8	10	10	6
XIII. mélysint	-	200	-	-	-	3	6	6	3
XIV. mélysint	-	400	-	-	-	4	8	10	10
Rudahegy	120	-	-	2	2	2	2	2	2
Egyéb	420	1500	-	2	4	-	-	6	8
ÖSSZESEN:	1390	3080	-	23	31	49	50	48	43

Termelési kapacitás /1000 tonnában/

233 341 539 550 528 473

3. számú táblázat

Föld alatti kamrafejtések

X.	-	30	-	-	-	-	-	1	-
Vilmos	280	400	-	1	1	1,5	1,5	1,5	1,5
XIII.	-	200	-	-	-	-	1	1	1
Bruimann	130	-	-	-	1	1	-	-	-
Egyéb	lásd fenn!								
ÖSSZESEN:	410	630	-	1	2	3.5	3.5	4.5	3.5

Termelési kapacitás /1000 tonnában/ 60 120 210 210 270 210

Összes földalatti kapacitás /1000 tonnában/

a 2 és 3 számú táblázatok összege 313 461 749 760 798 883

4. sz. táblázat

A rudabányai Vasércbánya felfejlesztéséhez szükséges gépi berendezések évi ütemezése

A g é p		1953 db	1955 db	1956 db	Össze- sen Db
Cikk- szá- ma	Megnevezése				
CH 41	Szállítószalag	2x150fm	4x150 fm	4x150 fm	10x150 fm
	„		11x6 fm	11x6 fm	22x6 fm
CJ 32	Dieselmozdony	3	3	3	9
33	Villamos mozdony	4	4	2	10
33	Akkumulátoros bánya- mozdony	3	2	1	5
35	Csille 1 m ³ -es	300	300	300	900
35	Csille 2 m ³ -es	100	100	100	300
35	Csille személyszáll.	25	15	10	50
63	Dumper	30	20	10	60
CK 31	Mozgórostély bunkervár	3	2	2	7
CL 11	szivattyú Worthington 300 lit/perc	1	-	1	2
12	Centrif. sziv. 1000 lit/perc	3	4	-	7
12	Centrif. sziv. 500 lit/perc	2	1	-	3
18	Izszapszivattyú 500 lit/perc	2	-	-	2
28	Csőventillátor	10	10	5	25
28	Bányaventillátor	1	3	-	1
31	Kompresszor 20 m ³ -es	3	3	2	8
	5 m ³ -es	4	6	3	13
CN 41	Légpöröly	1	-	-	1
51	Harántgalyu	-	1	-	1
53	Esztergapad	1	1	-	2
71	Fogógép	-	1	-	1

CO 18	Fúrókocsi	7	4	4	15
21	Rakodókocsi	6	8	10	24
24	Ércbunkerhez vontató	2	2	-	4
24	Vitla kétdobos	2	2	2	6
24	Alsólánchos vontató	3	-	-	3
28	Aknaszállító /szkip/	-	3	-	3
31	1 m ³ -es buktató	2	2	2	6
CP 11	Exkavátor	10	13	-	23
14	Szképer	10	5	10	25
CR 91	Fúrócsalád	2	1	-	3
91	Fúrókalapács BH 29-es	2	1	-	3
	BH 16-os				
	MFK 16-os	100	80	60	240
91	Fejtőkalapács MFK 9-es	60	60	30	150
ED 11	Hídmérleg	1	-	-	1
FB 13	Ftaró + tartozékok	4x1000 kVA	-	-	4x1000 KVA
FL 31	Higanygőz-egyenirányító	2	-	-	2
CO 61	Földalatti fúróberendezés (tetszőleges irányú fúrás- hoz)	5	2	2	9

5. sz. táblázat

A Rudabányai Vasércbánya fejlesztéséhez külső kivitelezők által megvalósítandó üzemi és kommunális építkezések

A létesítmény megnevezése	1954	1955	Összesen:
Transzformátor állomás 4000 kVA	1.500	-	1.500
Raktárbővítés	-	500	500
Ércrakodó korszerősítés	1.500	-	1.500
Javítóműhelyi korszerősítések	600	200	800
Diszpécser	600	-	600
Aknamélyítés	500	500	1.000
Központi iroda	-	1.000	1.000
200 személyes munkásfürdő	-	800	800
Vízellátás és csatornázás	3.000	3.000	6.000
Lakatosok és legényszállók	30.000	20.000	70.000
ÖSSZESEN:	57.000	26.000	83.000

Fenti építkezéseken kívül [a] kisebb méretű építkezéseket az üzem magasépítő részlege saját kezelésében valósítja meg. (Gépházak, sűrített levegő és elektromos hálózat stb.)

A rudabányai vasércbánya központi műhelye, amely az 1953-ban elhatározott fejlesztés egyik üzemi létesítménye volt.